

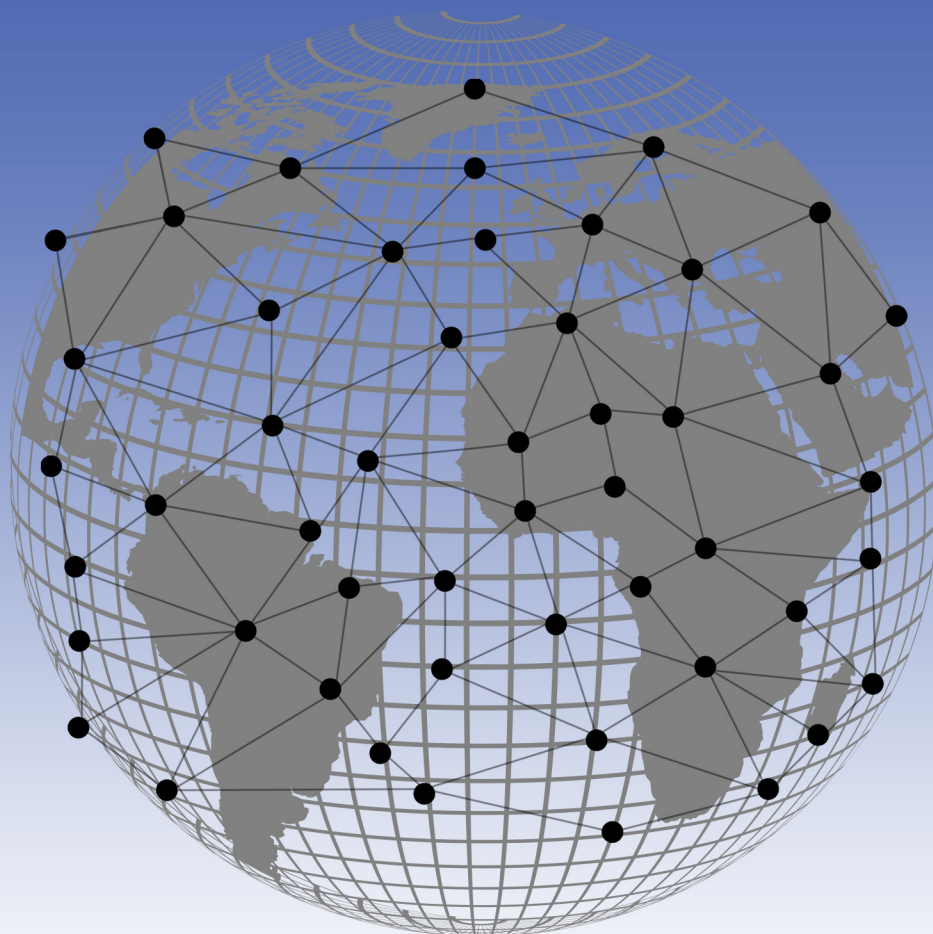

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش چهارم)

در این شماره می‌خوانید:

- تأثیر اجرایی شدن موافقت‌نامه جامع همکاری اقتصادی منطقه‌ای میان ۱۰ کشور عضو آسه آن به‌اضافه چین، ژاپن، کره جنوبی، استرالیا و نیوزلند بر رشد تجارت خارجی چین
- پیش‌بینی رکورد تاریخی ۲۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ برای روابط تجاری چین و روسیه در پیامد بحران اوکراین
- استفاده هند از یوان چین و درهم امارات برای تجارت با روسیه
- امضای نقشه راه توسعه همکاری اقتصادی میان ترکیه و روسیه: هدف‌گذاری افزایش حجم تجارت دوجانبه به ۱۰۰ میلیارد دلار در سال

شهریور ۱۴۰۱

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش چهارم)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۱

واژه‌های کلیدی: تغییرات اقلیمی، مسیر حمل و نقلی قطب شمال، یوان، ترک استریم، نورد استریم، موافقت‌نامه تجارت، ترجیحی، توافقنامه سوخت

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	تحولات جهانی
۹	تحولات منطقه‌ای
۱۳	داده‌های تازه

مقدمه

ایران در اقتصاد سیاسی بین‌الملل موقعیتی دوگانه دارد. از یک سو ارتباطات بین‌المللی این کشور به کمترین میزان در دهه‌های اخیر رسیده است و از دیگر سو کشور به صورت مضاعف از تحولات در محیط روانی و عملیاتی اقتصاد سیاسی بین‌الملل متأثر می‌شود. سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی"، باهدف بررسی رویدادهای بااهمیت از منظر تأثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران، در دولایه جهانی و منطقه‌ای به رشته تحریر درآمده است. در این گزارش، گلچینی از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

تحولات جهانی

• لایحه ۳۷۰ میلیارد دلاری آمریکا برای مقابله با تغییرات اقلیمی

پس از سال‌ها تلاش ناموفق برای تصویب قوانین مهم برای مبارزه با تغییرات آب‌وهوایی، قانون کاهش تورم سنای ایالات متحده در آستانه تبدیل شدن به مهم‌ترین قانون مقابله با تغییرات اقلیمی در تاریخ ایالات متحده است.

این لایحه نزدیک به ۳۷۰ میلیارد دلار را به مقابله با تغییرات آب‌وهوایی و تأمین امنیت انرژی اختصاص می‌دهد. هدف این لایحه، کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای تا حدود ۴۰ درصد تا سال ۲۰۳۰ و کاهش هزینه‌های انرژی برای شهروندان آمریکایی است. بخش عمده‌ای از هزینه‌ها صرف ارائه اعتبارات مالی جدید برای توسعه تولید انرژی پاک، برق‌رسانی، بهره‌وری انرژی و استفاده گسترده‌تر وسایل نقلیه الکتریکی می‌شود. برخی از مفاد کلیدی این لایحه تاریخی عبارت‌اند از:

۱- اعتبار چند هزار دلاری برای خرید خودروهای برقی بدون آلاینده‌گی؛ تا ۷۵۰۰ دلار برای خودروهای برقی جدید و ۴۰۰۰ دلار برای خودروهای برقی دست دوم. حوزه حمل‌ونقل حدود یک‌چهارم گازهای گلخانه‌ای ایالات متحده را تولید می‌کند.

۲- تمدید اعتبارات مالی برای سرمایه‌گذاری و تولید انرژی‌های بادی، خورشیدی و سایر منابع انرژی تجدیدپذیر. بهره‌گیری از انرژی بادی و خورشیدی برای پاک‌کردن بخش برق که منبع انتشار یک‌چهارم دیگر گازهای گلخانه‌ای ایالات متحده است، حیاتی است.

۳- توسعه و گسترش اعتبار برای جذب و جداسازی کربن، از جمله از نیروگاه‌های بزرگ ساطع‌کننده. این انگیزه به کارخانه‌های سوخت فسیلی اجازه می‌دهد تا زمانی که تجهیزات را نصب می‌کنند که می‌توانند ۷۵ درصد یا بیشتر از تولید کربن خود را جذب کنند، به کار خود ادامه دهند.

۴- اعتبارات تولید انرژی هسته‌ای و هیدروژنی. دولت بایدن انرژی هسته‌ای و هیدروژنی را برای کربن‌زدایی حیاتی می‌داند.

۵- اعتبارات تمدید شده برای بیودیزل و مشوق‌هایی برای «سوخت هوانوردی پایدار» که در کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای از صنعت خطوط هوایی مورد نیاز است.

۶- توسعه اعتبارات مالی برای جذب و جداسازی کربن، از جمله از نیروگاه‌های بزرگ. این بند به نیروگاه‌هایی که با سوخت فسیلی کار می‌کنند، اجازه می‌دهد با نصب تجهیزات که می‌توانند ۷۵ درصد یا بیشتر از تولید کربن تولید شده توسط نیروگاه را جذب کنند، به کار خود ادامه دهند.

۷- تمدید اعتبارات برای بیودیزل و مشوق‌هایی برای استفاده از سوخت پایدار و سازگار با محیط‌زیست در

صنعت هوانوردی.

۸- اختصاص میلیاردها دلار به وزارت کشاورزی ایالات متحده برای توسعه کشاورزی سازگار با آب‌وهوا.

۹- تعیین جریمه برای انتشار گاز گلخانه‌ای متان از صنعت نفت و گاز، در کنار بیش از ۱,۵ میلیارد دلار مشوق برای تولیدکنندگان نفت و گاز در صورت نصب فناوری جدید که به کاهش انتشار این گاز کمک می‌کند.

۱۰- تمدید دائمی مالیات غیرمستقیم زغال سنگ.

• تجارت ۲۰۰ میلیارد دلاری چین و روسیه؟

سفیر چین در روسیه اخیراً از ۲۰۰ میلیارد دلار تجارت چین و روسیه در سال ۲۰۲۲ سخن گفته است. او اعلام کرده است که باتوجه به روند رشد روابط تجاری دو کشور، انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۲، حجم تجارت به رکورد تاریخی ۲۰۰ میلیارد دلار، افزایش یابد و تأکید کرده است که به‌رغم همه‌گیری کرونا، رکود اقتصادی جهانی و شرایط دشوار بین‌المللی و منطقه‌ای، روابط تجاری دو کشور، توسعه پایدار را نشان می‌دهد.

در هفت ماه اول سال ۲۰۲۲، تجارت پکن و مسکو ۲۹ درصد افزایش یافت و به ۹۷,۷۱ میلیارد دلار رسید. در این مدت، صادرات چین به روسیه به ۳۶,۲۶ میلیارد دلار رسید که نشان‌دهنده افزایش ۵,۲ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۱ است. واردات از روسیه با جهش ۴۸,۸ درصدی به ۶۱,۴۴ میلیارد دلار رسیده است. از منظر سفیر چین، اولویت‌های تجارت دوجانبه با روسیه، انرژی، انرژی هسته‌ای، هوانوردی، فضا، کالاهای موردنیاز برای زیرساخت‌های اساسی و همچنین فناوری دیجیتال، پزشکی، انرژی سبز، کشاورزی، و علم و نوآوری هستند. چین مهم‌ترین شریک تجاری روسیه است و بیش از ۲۰ درصد تجارت خارجی روسیه با این کشور صورت می‌گیرد.

• سرمایه‌گذاری ۳۰ میلیارد دلاری روسیه در مسیر حمل‌ونقلی قطب شمال

دولت روسیه طرح توسعه جدیدی برای مسیر حمل‌ونقلی قطب شمال (NSR) را تصویب کرده است. اجرای این طرح به‌زودی آغاز می‌شود و تا سال ۲۰۳۵ به طول خواهد انجامید. دولت روسیه حدود ۳۰ میلیارد دلار برای توسعه NSR اختصاص داده است.

دولت روسیه اهداف اصلی این طرح را شامل اطمینان از حمل‌ونقل مطمئن و ایمن کالا و همچنین ایجاد زیرساخت‌های لازم برای اجرای پروژه‌های سرمایه‌گذاری در قطب شمال برشمرده است. این طرح کلان بیش از ۱۵۰ پروژه را در حوزه‌های مختلف در بر می‌گیرد. ساخت ترمینال گاز طبیعی مایع و میعانات گازی، پایانه بارگیری نفت و پایانه زغال سنگ را می‌توان از جمله این طرح‌ها برشمرد. افزون بر این ایجاد یک هاب حمل‌ونقل و لجستیک در بندر دریایی کورساکوف در ساخالین، توسعه هاب حمل‌ونقل مورمانسک و

آرخانگلسک و ساخت پایگاه‌های تعمیر و نگهداری در بنادر شرق دور روسیه از دیگر اولویت‌های این طرح است.

پروژه مسیر قطب شمال که به‌عنوان شریان اصلی حمل‌ونقلی در شمال روسیه تعریف شده است سه هدف کلیدی را دنبال می‌کند:

تبدیل شدن به مسیر کلیدی حمل‌ونقل انرژی در راستای صادرات هیدروکربن‌ها و سایر منابع طبیعی قطب شمال روسیه.

توسعه زیرساخت‌های موردنیاز بنادر و "نقاط رشد اقتصادی" جدید منطقه قطب شمال روسیه به‌گونه‌ای که ترانزیت بین‌المللی روان را تضمین نماید.

انتقال سالانه ۸۰ میلیون تن کالا از این مسیر از سال ۲۰۲۴.

تحریم‌های غرب علیه روسیه و اختلال گسترده در مسیرهای سنتی حمل‌ونقل و تجارت روسیه، این کشور را بیش‌ازپیش به‌سوی مسیر قطب شمال سوق داده است. تبدیل شدن این مسیر به آبراهی مهم در حمل‌ونقل و تجارت جهانی با چالش‌های اساسی مواجه است. از عمق کم آب در برخی مناطق تا وضعیت آب‌وهوایی منطقه و تا تحریم‌ها علیه روسیه جملگی از موانع به‌شمار می‌آیند.

از همین روست که علی‌رغم توجه روسیه به این مسیر در طول دهه‌های متمادی، حمل‌ونقل کالا در آن چندان توسعه نیافت. در دوره شوروی سالانه حدود ۷ میلیون تن کالا از این مسیر جابه‌جا می‌شد. در سال‌های اخیر این رقم به ۳۵ میلیون تن افزایش یافته است. این رقم در مقایسه با ۲ میلیارد تن کالایی که از کانال سوئز، مهم‌ترین مسیر نقل‌وانتقال کالا میان آسیا و اروپا به‌صورت سالانه انجام می‌شود، ناچیز است. اما سرمایه‌گذاری عظیم روسیه در این مسیر در صورتی که تحقق یابد می‌تواند آن را دست‌کم به مسیر مهمی در تجارت خارجی روسیه بدل نماید.

• یوان ارز جدید در تجارت روسیه و هند

هند به‌طور فزاینده به استفاده از یوان چین و درهم امارات برای تجارت با روسیه، روی آورده است. در ماه‌های اخیر، بخش قابل‌توجهی از واردات زغال‌سنگ هند از روسیه با یوان و درهم پرداخت شده است. در ماه ژوئیه، روسیه، سومین تأمین‌کننده بزرگ زغال‌سنگ هند شد و واردات آن با بیش از ۲۰ درصد افزایش نسبت به ماه قبل به ۲,۰۶ میلیون تن رسید.

در ماه ژوئن، خریداران هندی حداقل ۷۴۲۰۰۰ تن زغال‌سنگ روسیه را با استفاده از ارزهایی غیر از دلار آمریکا پرداخت کردند که معادل ۴۴ درصد از ۱,۷ میلیون تن واردات روسیه در آن ماه است. در هفته‌های اخیر، فولادسازان هندی و تولیدکنندگان سیمان، زغال‌سنگ روسیه را با استفاده از درهم امارات،

دلار هنگ‌کنگ، یوان چین و یورو خریداری کرده‌اند. یوان چین در ماه گذشته ۳۱ درصد از پرداخت‌های غیر دلاری زغال‌سنگ روسیه را به خود اختصاص داد، در حالی که دلار هنگ‌کنگ ۲۸ درصد را به خود اختصاص داد. در همین مدت سهم یورو کمتر از یک‌چهارم و درهم امارات حدود یک ششم است.

• افزایش صادرات گاز روسیه از طریق ترک استریم

این روزها کاهش صادرات گاز روسیه به اروپا، مورد توجه رسانه‌ها و محافل سیاسی است. روسیه در عین کاهش صادرات گاز از مسیر خط لوله نورد استریم ۱، افزایش صادرات از طریق خط لوله ترک استریم به مجارستان، کشوری که منتقد سیاست‌های اتحادیه اروپا علیه روسیه و خواستار پایان دادن به تحریم‌هاست را افزایش داده است. بر مبنای اعلام وزارت خارجه مجارستان، گازپروم، صادرات گاز خود به مجارستان را ۲٫۶ میلیون مترمکعب در روز، افزایش داده است. صادرات توسط خط لوله ترک استریم که گاز را از طریق صربستان به مجارستان می‌رساند، تحویل می‌شود. دولت مجارستان تصمیم گرفته تا حدود ۷۰۰ میلیون مترمکعب گاز طبیعی را علاوه بر حجم قراردادهای قبلی از روسیه خریداری کند.

مجارستان که حدود ۸۵ درصد به گاز روسیه وابسته است، در تلاش است تا قبل از فصل سرما، ذخایر خود را تقویت کند. افزون بر این مجارستان همراه با لهستان از طرح سهمیه‌بندی اتحادیه اروپا با هدف کاهش ۱۵ درصدی مصرف گاز خودداری کرده است. بر اساس قراردادی که سال گذشته با گازپروم امضا شد، مجارستان سالانه ۳٫۵ میلیارد مترمکعب گاز از طریق بلغارستان و صربستان و یک میلیارد مترمکعب دیگر از طریق خط لوله‌ای که از اتریش می‌گذرد، دریافت می‌کند.

روسیه دیپلماسی گازی پیچیده‌ای در قبال کشورهای اروپایی در پیش گرفته است. در این قالب مسکو می‌کوشد اتحادیه را دچار شکاف نماید و کشورهای چون مجارستان را در موقعیت بهتری قرار دهد. موفقیت مسکو در ایجاد شکاف در اتحادیه اروپا می‌تواند موضع اتحادیه را به شدت تضعیف نماید.

تحولات منطقه‌ای

• موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ترکیه و پاکستان

هفته گذشته پاکستان و ترکیه توافق‌نامه تجارت ترجیحی (PTA) را باهدف تقویت تجارت کالا بین دو کشور امضا کردند. این موافقت‌نامه در دفتر شهپاز شریف، نخست‌وزیر پاکستان توسط وزیرای بازرگانی دو کشور امضا شد. شهپاز این توافق را "لحظه‌ای بزرگ و نقطه عطف" در روابط برادرانه و تاریخی پاکستان و ترکیه خواند. وی یادآور شد که در پی سفر رسمی خود به ترکیه در ماه می، تلاش‌های خستگی‌ناپذیر وزارتخانه‌های دو طرف منجر به امضای این توافق شد.

او افزود که فرصت‌های تجاری بسیار زیادی بین دو کشور وجود دارد و ابراز اطمینان کرد که این توافق راه‌های جدیدی را برای توسعه روابط تجاری دوجانبه خواهد گشود. شریف تأکید کرد که پاکستان مشتاقانه منتظر است تا برای تحقق توافقنامه تجارت آزاد (FTA) با ترکیه کار کند.

در مذاکرات منجر به توافق، ترکیه بر حساسیت خود در بخش نساجی تأکید کرد، در حالی که پاکستان حساسیت خود را در بخش‌های مختلف مانند خودرو، آهن و فولاد، کشاورزی فراوری شده، لبنیات، نساجی باارزش افزوده و محصولات خاص در مواد شیمیایی، پلاستیک و کالاهای سفید برجسته کرد.

مذاکرات بر سر توافقنامه تجارت ترجیحی پاکستان و ترکیه (PTA) تا زمان سفر اخیر شه‌باز شریف نخست‌وزیر به ترکیه (از ۳۱ می تا ۲ ژوئن ۲۰۲۲) کند بود. اما با سرعت بخشیدن به این مذاکرات، پس از ۱۹ دور مذاکره دوجانبه، توافقنامه نهایی شد.

بر مبنای گزارش‌های رسانه‌ای، در این توافق، ترکیه امتیازاتی را برای ۲۶۱ کد تعرفه به پاکستان ارائه کرده است که شامل اقلام کلیدی موردعلاقه صادرکنندگان پاکستان در بخش کشاورزی و صنعتی است. در پیامد این امتیازات، پاکستان در بخش‌های سنتی مانند چرم، برنج، خرما، انبه، برخی لوازم‌خانگی و کالاهای ورزشی و بخش‌های غیرسنتی از جمله غذاهای دریایی، محصولات کشاورزی فراوری شده، لوله‌ها، لاستیک، پلاستیک و محصولات تولیدی به بازار ترکیه دسترسی بیشتری پیدا کرده است. از دیگر سو پاکستان برای ۱۳۰ کد تعرفه به ترکیه امتیاز داده است. صادرات جهانی ترکیه در این محصولات ۲۳ میلیارد دلار (۱۲ درصد از صادرات جهانی ترکیه) است. واردات این محصولات به پاکستان از کشورهای مختلف، حدود ۶ میلیارد دلار است.

بعلاوه این توافقنامه با ایجاد منطقه آزاد تجاری، زمینه را برای آزادسازی تدریجی مبادله کالاها، خدمات و سرمایه‌گذاری میان دو کشور فراهم خواهد آورد. مقامات دو کشور معتقدند موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برای دستیابی به هدف استراتژیک تجارت دوجانبه ۵ میلیارد دلاری در میان مدت کمک خواهد کرد. قرار است در صورت موفقیت‌آمیز بودن این توافق، دو طرف مذاکرات برای موافقت‌نامه تجارت آزاد را آغاز نمایند.

مجموع تجارت پاکستان و ترکیه در سال مالی ۲۰۲۱-۲۰۲۲ به ۸۸۳ میلیون دلار رسید که صادرات پاکستان به ترکیه ۳۶۶ میلیون دلار و واردات پاکستان از این کشور بالغ بر ۵۱۷ میلیون دلار بود. تراز تجاری به نفع ترکیه با تراز تجاری مثبت ۱۵۱ میلیون دلار در سال ۲۰۲۱-۲۰۲۲ است.

• هدف‌گذاری ۱۰۰ میلیارد دلاری ترکیه و روسیه

رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه اخیراً از نقشه راه ۱۰۰ میلیارد دلاری ترکیه و روسیه سخن گفته

است. هفته گذشته پس از نشستی ۴ ساعته میان اردوغان و پوتین در سوچی روسیه، ترکیه و روسیه، نقشه راهی برای توسعه همکاری اقتصادی امضا کردند که بر اساس آن افزایش حجم تجارت دوجانبه به ۱۰۰ میلیارد دلار در سال هدف‌گذاری شده است.

اردوغان تأکید کرده است که هدف دو کشور افزایش تجارت به ۱۰۰ میلیارد دلار است. در این راستا دو کشور، همکاری‌های خود را در زمینه‌هایی مانند انرژی، تجارت، گردشگری و کشاورزی توسعه می‌دهند. اردوغان همچنین اعلام کرد که ترکیه و روسیه توافق کرده‌اند که روبل روسیه را به‌عنوان ارز برای تجارت دوجانبه مورد استفاده قرار دهند.

افزون بر این نمایندگان بانک‌های مرکزی دو کشور درباره تقویت بیشتر همکاری‌های متقابل گفتگو کردند. حجم تجارت دو کشور در سال گذشته نزدیک به ۶۰ درصد در مقایسه با ۲۰۲۰ افزایش یافته و در پنج ماه اول سال ۲۰۲۲ دوبرابر شده است. ترکیه به شدت تلاش می‌کند از محدودیت‌های تحریمی روسیه استفاده نماید. از طرف دیگر روسیه تلاش دارد تا آثار تحریم‌های غرب را با بسط روابط با کشورهای درحال توسعه کاهش دهد.

• کمک عربستان به اقتصاد بحران زده پاکستان

عربستان سعودی از تمدید سپرده ۳ میلیارد دلاری خود برای کمک به پاکستان در مدیریت بحران حساب‌جاری و مبارزه با تورم فزاینده، خبر داده است. عربستان همچنین قصد دارد ۱۰۰ میلیون دلار اعتبار در ماه را برای ۱۰ ماه به منظور خرید محصولات نفتی به‌عنوان حمایت از پاکستان به این کشور ارائه دهد. برخی کارشناسان معتقدند چالش مالی پاکستان پس از تعهد عربستان پوشش داده شده است. تضمین مالی عربستان، راه را برای تصویب وام صندوق بین‌المللی پول به پاکستان در پایان ماه آگوست هموار می‌کند. در این هفته‌ها عربستان سعودی در حال هماهنگی با صندوق بین‌المللی پول بوده است تا اطمینان حاصل شود که پاکستان از حمایت کامل این نهاد برخوردار می‌گردد.

• تمدید توافقنامه سوخت عراق و لبنان

لبنان و عراق، توافقنامه صادرات نفت را تمدید کردند. نجیب میقاتی، نخست‌وزیر لبنان در بیانیه‌ای اعلام کرد که این توافقنامه با همان شرایط قرارداد قبلی برای یک سال تمدید شده است. عراق و لبنان در ژوئیه سال ۲۰۲۱ قراردادی را امضا کردند که بر مبنای آن عراق یک میلیون تن سوخت به مدت یک سال در اختیار لبنان قرار دهد. لبنان نیز به نوبه خود موافقت کرد که کمک‌های پزشکی در اختیار عراق قرار دهد.

کعبود سوخت یکی از دشوارترین جنبه‌های ادامه بحران اقتصادی لبنان است. وضعیت به‌گونه‌ای بحرانی

شده است که برخی شهروندان از هیزم برای پخت‌وپز استفاده می‌کنند.

• کمک کره شمالی به بازسازی صنایع سوریه؟

اخیراً کمیته فنی مشترک سوریه و کره شمالی، همکاری‌های مشترک صنعتی را در دمشق مورد بررسی قرار داد. در این نشست توانمندی‌های کره شمالی در بازسازی خطوط تولید و ماشین‌آلات سوریه در بخش صنعتی که در اثر جنگ داخلی آسیب‌دیده‌اند، مورد بحث قرار گرفت. سوریه در نتیجه جنگ داخلی، خسارات اقتصادی قابل توجهی متحمل شده است اما در توانمندی کره شمالی برای بازسازی صنایع سوریه تردیدهای جدی وجود دارد. البته این امکان وجود دارد که کره شمالی در تعامل با چین و برای کاهش ریسک شرکت‌های چینی در این روند نقش‌آفرینی نماید.

• سرمایه‌گذاری‌های جدید عربستان در مصر

محمد بن سلمان، ولیعهد عربستان سعودی اخیراً از برنامه‌ای برای سرمایه‌گذاری در مصر و پیوند زدن این کشور به پروژه NEOM، از جمله ایجاد زیرساخت‌های جدید در منطقه توریستی شرم‌الشیخ در ساحل دریای سرخ خبر داده است. NEOM شهر هوشمند و پست‌مدرن عربستان است که در استان تبوک در شمال غربی این کشور و در مجاورت شرق مصر ساخته می‌شود. این شهر که در سواحل دریای سرخ امتداد خواهد داشت، به نماد برنامه‌های بلندپروازانه بن سلمان برای تبدیل عربستان به کشوری توسعه‌یافته بدل شده است.

عربستان سعودی و مصر در مارس ۲۰۱۸ مجموعه‌ای از قراردادهای سرمایه‌گذاری را امضا کردند و یک صندوق مشترک ۱۰ میلیارد دلاری برای توسعه حدود ۱۰۰۰ کیلومترمربع از اراضی مصر در جنوب صحرای سینا به‌عنوان بخشی از پروژه NEOM ایجاد کردند. در این راستا عربستان اخیراً خرید سهام برخی شرکت‌های مهم مصری به‌ویژه شرکت‌های بزرگ دولتی را آغاز کرده است.

• تشکیل شورای تجاری سوریه و عراق

سوریه و عراق از تشکیل شورای تجاری مشترک خبر دادند. وزارت اقتصاد و تجارت خارجی سوریه اعلام کرد که هدف این شورا بهبود روابط بین دو کشور و بخش خصوصی آنها در زمینه‌های تجارت، سرمایه‌گذاری، صنعت، کشاورزی و گردشگری است. این شورا همچنین برای تقویت صادرات سوریه به عراق فعالیت خواهد کرد. پیش از این، یک هیئت تجاری عراقی در دسامبر گذشته برای گفتگو در مورد تقویت روابط از سوریه بازدید کرد. قبل از آن در سال ۲۰۲۱، وزارتخانه‌های نفت این کشورها در مورد همکاری انرژی در بغداد گفتگو کردند. سوریه و عراق در آغاز راهی جدید برای گذر از روابط پیچیده و قرار گرفتن در مسیر همکاری اقتصادی قرار دارند.

• تفاهم ۱۲ میلیارد دلاری ازبکستان و عربستان

هفته گذشته شوکت میرزایف رئیس‌جمهور ازبکستان با محمد بن سلمان ولیعهد سعودی در جده دیدار کرد. میرزایف همچنین با وزیر انرژی، سرمایه‌گذاری، صنعت و سایر بخش‌های عربستان دیدار کرد. در جریان این سفر چند یادداشت تفاهم با برای بررسی فرصت‌های سرمایه‌گذاری و تقویت روابط بین بخش‌های خصوصی این کشورها امضا شد. این توافقنامه‌ها در بخش حمل و نقل هوایی، دام، کشاورزی، ورزش، آموزش، علم، رسانه، انرژی و فناوری بوده است. داده‌های الشرق الاوسط نشان می‌دهد که در نشست شورای تجاری عربستان و ازبکستان، ۱۳ قرارداد به ارزش حدود ۱۲ میلیارد دلار امضا شده است. از جمله ACWA Power عربستان قراردادی ۲,۴ میلیارد دلاری با دولت ازبکستان برای ساخت یک پروژه تولید انرژی بادی در این کشور امضا کرده است. تجارت بین عربستان سعودی و ازبکستان در حال افزایش است. صادرات عربستان به این کشور آسیای مرکزی در سال گذشته ۲۰ درصد و واردات ۳۷ درصد افزایش یافت.

داده‌های تازه

• رشد شتابان تجارت خارجی چین

تجارت خارجی چین در هفت‌ماهه اول سال ۲۰۲۲ شاهد رشد دورقمی بود. اجرایی‌شدن موافقت‌نامه جامع همکاری اقتصادی منطقه‌ای به‌عنوان مهم‌ترین موافقت‌نامه تجارت آزاد در جهان از ابتدای سال ۲۰۲۲ به‌عنوان یکی از دلایل کلیدی این رشد برشمرده شده است. توافقنامه جامع همکاری اقتصادی منطقه‌ای - بزرگ‌ترین قرارداد تجارت آزاد جهان - بین ۱۰ کشور عضو آسه آن به‌اضافه چین، ژاپن، کره جنوبی، استرالیا و نیوزلند - در اولین روز سال ۲۰۲۲ به اجرا درآمد و تأثیرات مهمی در توسعه تجارت خارجی چین داشته است.

چین نقش کلیدی در این توافق داشت و با اجرایی‌شدن آن بازارهای بیشتری به روی چین گشوده شد. داده‌های تازه نشان می‌دهد که تجارت کالایی چین ۱۰,۴ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش یافت و به ۲۳,۶ تریلیون یوان (حدود ۳,۵ تریلیون دلار آمریکا) در هفت‌ماهه اول امسال رسید. رشد صادرات چین در مقایسه با مدت مشابه در سال ۲۰۲۱، ۱۴,۷ درصد افزایش یافت و به ۱۳,۳۷ تریلیون یوان رسید. در همین مدت واردات ۵,۳ درصد نسبت به سال گذشته رشد کرده است و به ۱۰,۲۳ تریلیون یوان افزایش یافت. در این دوره، تجارت چین با اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا، اتحادیه اروپا و ایالات متحده به ترتیب ۱۳,۲، ۸,۹ و ۱۱,۸ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافته است.

از ژانویه تا ژوئیه، تجارت چین با کشورهای عضو کمربند و جاده ابریشم نسبت به سال قبل ۱۹,۸ درصد افزایش یافت و تجارت آن با سایر اعضای موافقت‌نامه جامع همکاری اقتصادی منطقه‌ای، ۷,۵ درصد افزایش یافت. در ماه جولای، تجارت با شرکای چین در موافقت‌نامه همکاری اقتصادی جامع منطقه‌ای به ۱,۱۷ تریلیون یوان رسید که نسبت به سال قبل ۱۸,۸ درصد افزایش یافت.

افزایش تجارت در قالب این توافقنامه، رشد کلی تجارت خارجی چین را ۵,۶ درصد افزایش داد. کشورهای عضو این موافقت‌نامه تقریباً ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی و جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند. بیش از ۹۰ درصد تجارت کالا بین کشورهای عضو به تدریج بدون تعرفه خواهد شد.

افزون بر این داده‌های اداره ملی آمار چین نشان می‌دهد که تولید ناخالص داخلی این کشور در نیمه اول سال ۲۰۲۲ نسبت به مدت مشابه در سال قبل ۲,۵ درصد افزایش یافته است. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در سرزمین اصلی چین، ۱۷,۴ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافت و به ۷۲۳,۳۱ میلیارد یوان (حدود ۱۰۷ میلیارد دلار) در نیمه اول سال رسید.

• کمک ۴,۵ میلیارد دلاری بانک جهانی به اوکراین

بانک جهانی اعلام کرد ۴,۵ میلیارد دلار کمک مالی اضافی برای اوکراین در قالب پروژه مخارج عمومی برای استقامت ظرفیت اداری در اوکراین (PEACE)، بسیج شده است. هدف این اقدام، کمک به دولت اوکراین برای رفع نیازهای فوری ناشی از جنگ روسیه علیه این کشور است. بسته مالی جدید توسط آمریکا ارائه شده است. تأمین مالی اضافی به حفظ ظرفیت اداری و ارائه خدمات دولت در راستای اجرای وظایف اصلی در سطوح ملی و منطقه‌ای کمک خواهد کرد. به طور خاص، این پروژه به دولت اوکراین کمک می‌کند تا تأمین اجتماعی، خدمات بهداشتی و حقوق بازنشستگی را که برای رفاه شهروندان این کشور و کاهش اثرات اجتماعی و اقتصادی جنگ ضروری‌اند، پوشش دهد.

تا به امروز، بانک جهانی نزدیک به ۱۳ میلیارد دلار در قالب تأمین مالی اضطراری برای حمایت از تداوم خدمات ضروری دولتی و کمک به کاهش اثرات گسترده انسانی و اقتصادی جنگ بسیج کرده است. بیش از ۶,۳ میلیارد دلار از این تأمین مالی تا پایان ژوئیه ۲۰۲۲ پرداخت شده است.

• سرمایه‌گذاری ۵۰۰ میلیون دلاری مرسک در کانال سوئز

اداره کانال سوئز اخیراً اعلام کرد که شرکت کشتیرانی دانمارکی مرسک با سرمایه‌گذاری ۵۰۰ میلیون دلاری در ترمینال کانتینری این کانال در پورت سعید شرقی موافقت کرده است. این سرمایه‌گذاری برای ساخت یک اسکله جدید که دارای ۳۰ جرثقیل خواهد بود، اختصاص خواهد یافت. پورت سعید شرقی در دریای مدیترانه در انتهای کانال سوئز قرار دارد. یک منطقه تجاری صنعتی نیز در آن قرار داد.

این سرمایه‌گذاری بخشی از تلاش‌های مصر برای توسعه بیشتر کانال سوئز است که حدود ۱۲ درصد تجارت جهانی از آن عبور می‌کند. ماه گذشته، مصر صندوقی برای استفاده از درآمدهای کانال سوئز تأسیس کرد. این کانال در سال مالی گذشته خود، رکورد ۷ میلیارد دلار را به ارمغان آورد. جنگ اوکراین عبور و مرور کشتی‌ها از این آبراه را به اوج رسانده است.